

RAPPORT

Groot onderhoud N489 te Mijnsheerenland

Ecologisch veldonderzoek naar vleermuizen

Klant: Provincie Zuid-Holland

Referentie: RDCEW_BD2366_R001_NL98237_F01

Versie: 01/Finale versie

Datum: 22 augustus 2015

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Laan 1914 no.35
3818 EX Amersfoort
Netherlands
Rivers, Deltas & Coasts
Trade registration number: 56515154

+31 88 348 20 00 **T**
+31 33 463 36 52 **F**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Groot onderhoud N489 te Mijnsheerenland

Ondertitel:
Referentie: RDCEW_BD2366_R001_NL98237_F01
Versie: 01/Finale versie
Datum: 22 augustus 2015
Projectnaam: Groot onderhoud N489 te Mijnsheerenland
Projectnummer: BD2366
Auteur(s): Jobert Rijsdijk

Opgesteld door: Jobert Rijsdijk

Gecontroleerd door: Ilco van Woersem

Datum/Initialen: 6 augustus 2015; I.W.

Goedgekeurd door: Jacob Hoogland

Datum/Initialen: 6 augustus 2015; J.H.

Classificatie

Open

Disclaimer

No part of these specifications/printed matter may be reproduced and/or published by print, photocopy, microfilm or by any other means, without the prior written permission of HaskoningDHV Nederland B.V.; nor may they be used, without such permission, for any purposes other than that for which they were produced. HaskoningDHV Nederland B.V. accepts no responsibility or liability for these specifications/printed matter to any party other than the persons by whom it was commissioned and as concluded under that Appointment. The quality management system of HaskoningDHV Nederland B.V. has been certified in accordance with ISO 9001, ISO 14001 and OHSAS 18001.

Inhoud

1	Aanleiding en doel	1
2	Methodiek	2
3	Resultaten	4
3.1	Algemene indruk inplangebied	4
3.2	Vleermuizen	4
4	Conclusie	9
5	Mitigerende maatregel	10
	Literatuur	11

1 Aanleiding en doel

De provincie Zuid-Holland is voornemens om groot onderhoud uit te voeren aan de N489 te Mijnsheerenland. Als gevolg van dit groot onderhoud aan de N489 vinden er verschillende werkzaamheden plaats. De N489 wordt verbreed en er worden verschillende rotondes aangelegd. Als gevolg van de verbreding van de N489 worden er enkele delen van watergangen gedempt en wordt een groot aantal bomen langs de N489 gekapt.

Uit een flora- en faunaquickscan, uitgevoerd door VanderHelm Milieubeheer B.V., blijkt dat het voorkomen van vaste rust- en verblijfplaatsen en vaste vliegroutes van vleermuizen langs de N489 niet is uit te sluiten. Door het kappen van de bomen kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen en vliegroutes van vleermuizen verstoord of vernietigd worden. Bij vernietiging of verstoring van verblijfplaatsen is sprake van een overtreding van de Flora- en faunawet. Om vast te kunnen stellen of er sprake is van verstoring of vernietiging van verblijfplaatsen, dient er een nader onderzoek naar vleermuizen plaats te vinden. De provincie Zuid-Holland heeft Royal HaskoningDHV verzocht dit nadere onderzoek uit te voeren. In de voorliggende rapportage zijn de methode en resultaten van dit onderzoek gepresenteerd.

2 Methodiek

Het onderzoek naar het terreingebruik en mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen rondom de N489 te Mijnsheerenland is uitgevoerd door enkele medewerkers van Royal HaskoningDHV, deskundigen op het gebied van vleermuizen. Op onderstaande kaart staat globaal de onderzoekslocatie weergegeven. Het betreft een groot aantal te kappen bomen in de bermen van de N489.

Figuur 2-1. Onderzoeksgebied vleermuisinventarisaties (rode lijn) (Bron: Google maps).

In september 2014 is het plangebied geïnventariseerd op de aanwezigheid van paarverblijven en vaste vliegroutes van vleermuizen. In de periode van half mei tot half juli 2015 is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van kraamverblijven, zomerverblijven en vaste vliegroutes van vleermuizen. Hierbij is het door de Gegevensautoriteit Natuur goedgekeurde Vleermuisprotocol 2013 gehanteerd. Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden ideaal voor het inventariseren van vleermuizen (zie tabel 2-1).

Het gebied is gedurende twee nachten van de avondschemering tot 2 uur na zonsondergang onderzocht op het voorkomen van vleermuizen. Daarnaast is er tweemaal 's ochtends zeer vroeg een bezoek gebracht aan het plangebied, vanaf ca. 2 uur voor zonsopkomst tot ca. een half uur na zonsopkomst.

Tabel 2-1: Data en weersomstandigheden van de inventarisaties.

Datum	Tijdstip	Naam medewerker	Weersomstandigheden
09-09-2014	ochtend	G. de Rooij J.H.S. Rijdsdijk	14 °C \ 0-1 Bft \ droog \ bewolkt
30-09-2014	avond	C. Roodhart J.H.S. Rijdsdijk	18 - 16 °C \ 0 Bft \ droog \ helder
26-5-2015	avond	E. Koolmees J.H.S. Rijdsdijk	18-14 °C \ 0 Bft \ droog \ bewolkt

09-07-2015	ochtend	E. Koolmees J.H.S. Rijsdijk	12 °C \ 1-2 Bft \ droog \ half bewolkt
------------	---------	--------------------------------	--

Tijdens de veldbezoeken is op basis van geluid en zicht geïnventariseerd. Met behulp van batdetectors (type: Petterson D240x) is de echolocatie die vleermuizen uitzenden, hoorbaar gemaakt voor mensen. Met dit type batdetector en de opnameapparaten Roland Edirol R05 en Batlogger kunnen ook vertraagde opnames worden gemaakt die eventueel geanalyseerd kunnen worden in het programma Batsound. Met name voor soorten van het geslacht *Myotis* is dit noodzakelijk om tot een zekere determinatie te komen.

Vleermuizen vertrekken bij het uitvliegen meestal snel en rechtlijnig vanaf hun locatie. Hierdoor is er een kans dat de dieren worden gemist. Om deze reden is in de ochtenduren van 9 september 2014 en 9 juli 2015 een inspectie uitgevoerd om eventueel terugkerende dieren te kunnen opsporen. In de ochtenduren hebben de dieren namelijk de neiging om gedurende ca. een half uur (afhankelijk van de soort) rondom de uitvlieg- dan wel invliegopening te vliegen (het zogenaamde zwermen). Hierbij hangen de dieren soms even voor de opening, om vervolgens weer weg te vliegen. Door dit gedrag zijn vleermuisverblijfplaatsen met name in de ochtenduren goed op te sporen. Er is met name gelet op het belang van het plangebied als kraamverblijf, foerageergebied, vaste vliegroute en paarverblijf voor boombewonende vleermuissoorten. Hiertoe zijn er in 2014 twee veldbezoeken uitgevoerd in de baltsperiode / paartijd (medio augustus tot eind september) en in 2015 twee onderzoeken in de kraamtijd (globaal van medio mei tot medio juli, afhankelijk van de temperatuur en weersomstandigheden in het voorjaar).

Volgens de Atlas van Nederlandse Vleermuizen (1997) en www.vleermuis.net komen er in de omgeving van het plangebied meerdere vleermuissoorten voor als watervleermuis, meervleermuis, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis en laatvlieger.

3 Resultaten

3.1 Algemene indruk inplangebied

Het plangebied bevindt zich in een agrarische omgeving. Aan weerszijden van de weg zijn agrarische percelen in de vorm van akkers aanwezig. Daarnaast raakt de N489 voor een klein deel aan de bebouwde kom van Mijnsheerenland. Binnen het plangebied zijn geen gebouwen aanwezig. Wel is er een groot aantal bomen aanwezig. Het betreft voornamelijk es, populier en knotwilg. In enkele bomen zijn holten aanwezig die mogelijk kunnen fungeren als verblijfplaats van vleermuizen.

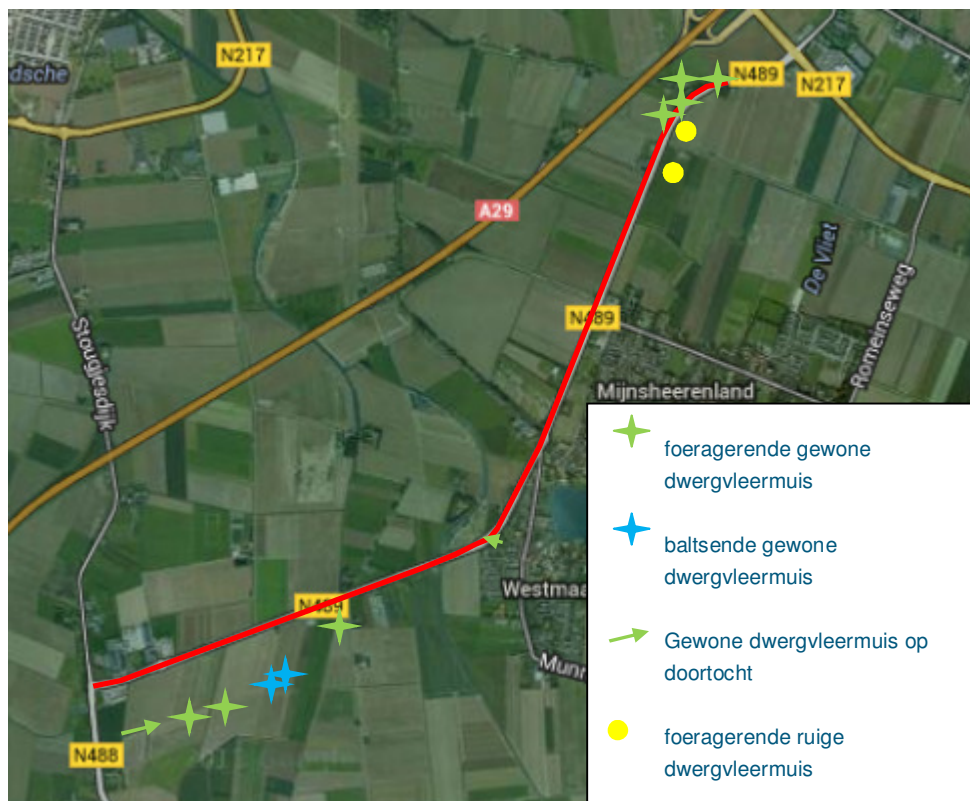
3.2 Vleermuizen

Gedurende de vier inventarisaties zijn de volgende vleermuissoorten aangetroffen binnen het plangebied:

- gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)
- ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)
- laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)

Onderzoeksrunde 9 september 2014

Tijdens het paarverblijfonderzoek is op 9 september een aantal foeragerende gewone dwergvleermuizen (groene ster) en ruige dwergvleermuizen (gele bol) en 2 baltsende gewone dwergvleermuizen (blauwe ster) bij een woning waargenomen, verspreid langs de N489. Ook zijn er 2 gewone dwergvleermuizen op doortocht waargenomen (groene pijl), deze dieren vertoonden geen relatie met het plangebied. Er zijn geen invliegende vleermuizen waargenomen. De dieren zijn ruim voor zonsopkomst voor het laatst waargenomen. Het is aannemelijk dat deze dieren elders een verblijfplaats hebben. In onderstaande afbeelding staan de waarnemingen van 9 september weergegeven.

Figuur 3-1. Kaart onderzoeksgebied met locatie van waargenomen vleermuizen op 9 september 2014 (Bron: Google maps).

Onderzoeksrond 30 september 2014

Tijdens het paarverblijfonderzoek is op 30 september 2014 een aantal foeragerende gewone dwergvleermuizen (groene ster), ruige dwergvleermuizen (gele bol) en 1 laatvlieger (paarse driehoek) op doortocht waargenomen, verspreid langs de N489. Er zijn geen uitvliegende of baltsende vleermuizen waargenomen. Ten zuidwesten van de kruising Koetsveldlaan – Smitsweg is een foerageergebied van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. Aan het begin van de avond foerageerden hier ca. 3 gewone dwergvleermuizen. Er zijn er geen vaste vliegroutes vastgesteld. In onderstaande afbeelding 3-2 staan de waarnemingen van 30 september weergegeven.

Figuur 3-2. Kaart onderzoeksgebied met locatie van waargenomen vleermuizen op 30 september 2014 (Bron: Google maps).

Onderzoeksrond 26 mei 2015

Tijdens het kraamverblijf-, foerageergebied- en vliegrouteonderzoek is op 26 mei 2015 een aantal foeragerende gewone dwergvleermuizen (groene ster) en ruige dwergvleermuizen (gele bol) waargenomen, verspreid langs de N489. Ook zijn er 2 gewone dwergvleermuizen op doortocht waargenomen (groene pijl), deze dieren vertoonden geen relatie met het plangebied. Er zijn geen invliegende vleermuizen waargenomen. De dieren zijn ca. anderhalf uur na zonsondergang voor het laatst waargenomen. Ten zuidwesten van de kruising Koetsveldlaan – Smitsweg is een foerageergebied van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. Aan het begin van de avond foerageerden hier ca. 5 gewone dwergvleermuizen. Vaste vliegroutes zijn niet aangetroffen. In onderstaande afbeelding staan de waarnemingen van 26 mei weergegeven.

Figuur 3-3. Kaart onderzoeksgebied met locatie van waargenomen vleermuizen op 26 mei 2015 (Bron: Google maps).

Onderzoeksrond 9 juli 2015

Tijdens het kraamverblijf-, foerageergebied- en vliegrouteonderzoek op 9 juli is een aantal foeragerende gewone dwergvleermuizen (groene ster) waargenomen, verspreid langs de N489. Ook is er één gewone dwergvleermuis op doortocht waargenomen (groene pijl). Het dier vertoonde geen relatie met het plangebied. Er zijn geen invliegende vleermuizen waargenomen. De dieren zijn ca. een half uur voor zonsopkomst voor het laatst waargenomen. Ten zuidwesten van de kruising Koetsveldlaan – Smitsweg is een foerageergebied van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. Aan het einde van de nacht foerageerden hier ca. 2 gewone dwergvleermuizen. Dit groepje foeragerende gewone dwergvleermuizen verliet het plangebied via verschillende watergangen. Vaste vliegroutes zijn niet aangetroffen. In onderstaande afbeelding staan de waarnemingen van 9 juli weergegeven.

Figuur 3-4. Kaart onderzoeksgebied met locatie van waargenomen vleermuizen op 9 juli 2015 (Bron: Google maps).

De vleermuisinventarisatie is uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2013. Het is een steekproef gebaseerd op momentopnames. Hierdoor is niet uitgesloten dat soorten en functies welke niet waargenomen zijn, op een ander tijdstip wel aanwezig kunnen zijn. Juridisch is zo voldaan aan de onderzoeksinspanning. Juridisch gezien is gedaan wat noodzakelijk is om ecologisch gezien te bepalen welke soorten binnen het plangebied voorkomen en welke functie het terrein voor deze soorten vervult.

Met de gekozen methode en inspanning is daarmee voldoende invulling gegeven aan artikel 2 (Zorgplicht) van de Flora- en faunawet. Wat betreft het vleermuisenonderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

4 Effectanalyse

Tijdens het onderzoek geen vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Ook is vastgesteld dat de bomenrijen niet fungeren als vaste vliegroute voor vleermuizen. Met de kap van de bomen gaan dan ook geen vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen verloren.

Er is een foerageergebied van de gewone dwergvleermuis vastgesteld, ten zuidwesten van de kruising Koetsveldlaan – Smitsweg. Het betreft hier een vrij recent aangelegd parkachtig gebied, dat wordt doorkruist door verschillende watergangen. De voorgenomen herinrichting van het plangebied leidt niet tot effecten op dit foerageergebied. Er is geen sprake van ruimtebeslag op het foerageergebied, evenmin is er sprake van het dempen van watergangen gelegen binnen het foerageergebied. Negatieve effecten op het foerageergebied van de gewone dwergvleermuis zijn uit te sluiten.

5 Conclusie

In de periode van september 2014 tot medio juli 2015 is er tijdens vier onderzoekrondes gekeken naar de eventuele aanwezigheid van paarverblijven, belangrijk foerageergebied, vaste vliegroutes en kraamverblijven van vleermuizen. Tijdens deze onderzoekrondes zijn er verschillende gewone dwergvleermuizen, enkele ruige dwergvleermuizen en een laatvlieger waargenomen. In vrijwel alle gevallen betrof het foeragerende dieren. Er zijn geen langs de bomenrijen trekkende dieren waargenomen. Tijdens de inventarisatie bleek dat de dieren voor geleidingsstructuren voornamelijk gebruik maken van watergangen. Er zijn geen verblijfplaatsen, vaste vliegroutes of balts- of paarverblijven aangetroffen. Wel is er ten zuidwesten van de kruising Koetsveldlaan – Smitsweg een foerageergebied van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. Tijdens drie inventarisatierondes foerageerden hier meerdere exemplaren van deze soort. Het betreft hier een vrij recent aangelegd parkachtig gebied, dat wordt doorkruist door verschillende watergangen. Er is geen sprake van negatieve effecten op dit foerageergebied, waardoor het zijn functie in de toekomstige situatie blijft behouden.

Door de herinrichting van de N489 lopen vleermuizen en hun verblijfplaatsen of eventuele vliegroutes geen schade op. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet voor vleermuissoorten is voor de voorgenomen plannen niet noodzakelijk.

6 Mitigerende maatregel

Er zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen of vaste vliegroutes van vleermuizen waargenomen tijdens de inventarisatie. Door de herinrichting ondervinden de vleermuizen geen negatieve effecten. Er vinden geen overtredingen van de verbodsbepalingen van de flora- en faunawet plaats. Voor vleermuizen hoeven geen mitigerende maatregelen worden getroffen.

Literatuur

- Limpens, H., Mostert, K., Bongers, W. 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, uitgeverij KNNV, Utrecht.